

Glasilo
„Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Izdavatelj in odgovorni urednik:

JAKOB DIMNIK,

učitelj na II. mestni šoli v Ljubljani.

Št. 20. Ljubljana, 16. vinotoka 1897. XXXVII. leto.

Vsebina: Uprava slovenskega šolskega muzeja. — Fr. Orožen: Ustavoznanstvo. — IX. skupščina „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“ dne 4. in 5. vel. srpana v Celju. — Gospodarski program slovenskega učiteljstva. — Naši dopisi. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Listnica uredništva. — Listek blagajnikov.

Geslo: „Ne nazaj, ne navzdol, ampak naprej in navzgor“.

Uprava slovenskega šolskega muzeja.

Da bode slovenski šolski muzej uspeval, nam je pred vsem treba zdatne gmotne podpore; brez nje je obstanek muzeja nemogoč. V ta namen se je obrnil slavni direktorij „Zaveze“ na vsa okrajna učiteljska društva s prošnjo, da pošljejo v smislu II. resolucije, ki je bila vsprejeta letos pri glavni skupščini „Zaveze“ v Celji, za letos po deset goldinarjev*) podpore. Seveda, tista štajarska okrajna učiteljska društva, ki imajo komaj 15—20 članov, smejo tudi manj, vendar pa vsaj pet glđ. poslati.

Ker sta s slovenskim šolskim muzejem angaževana čast in zavednost slovenskega in istrsko-hrvatskega učiteljstva, zato trdno pričakujemo, da se bodo vsa društva drage volje odzvala tej prošnji ter čimpreje vposlala svoje prispevke. Poleg prostorov za muzej bode treba preskrbeti direktoriju tudi več oprave in raznih drugih potrebščin. Prošnje za podporo na slavni občinski zastop ljubljanski, na posamezne deželne zборе in na visoko c. kr. naučno ministerstvo bode direktorij pravočasno sestavil in odposlal na dotična mesta.

*) Novci naj se pošiljajo blagajniku „Zaveze“ gosp. Fr. Luznar-ju v Primskovem pri Kranju.

Šele, ko nam je zagotovljena gmotna podpora, smemo govoriti o upravi muzeja. V ta namen je sestavil direktorij s poročevalcem g. J. Dimnikom posebna pravila, ki se glasé:

Pravila

šolskega muzeja slovenskega in istrsko-hrvatskega učiteljstva.

§ 1.

Šolski muzej slovenskega in istrsko-hrvatskega učiteljstva je ustanovila „Zaveza slovenskih učiteljskih društev“ v proslavo in spomin na plodonosno 50letnico vladanja Nj. Veličanstva cesarja Franca Jožefa I.

§ 2.

Muzej ima sedež v Ljubljani ter je last „Zaveze“.

§ 3.

Upravlja ga:

A. Vodstvo muzeja.

B. Razstavni odbor.

C. Porota („Jury“).

§ 4.

A. Vodstvo muzeja obstoji iz direktorija „Zaveze“, pokrovitelja, častnega predsednika, I. predsednika, II. predsednika, podpredsednika, tajnika in blagajnika.

§ 5.

Vodstvo muzeja imenuje upravni odbor „Zaveze“ na tri leta.

Pokrovitelj muzeju je običajno t. č. deželni ljudsko-šolski nadzornik kranjski in častni predsednik pa t. č. župan ljubljanski.

I. predsednik muzeju je vedno t. č. predsednik „Zaveze“; on sklicuje in vabi seje.

Ostali štirji funkcionarji se izvolijo iz ljubljanskega učiteljstva.

§ 6.

Vodstvo muzeja ima seje, kadar se kaže potreba; pokrovitelj in častni predsednik se vabita le k izrednim in slavnostnim sejam.

§ 7.

Glavna naloga vodstvu muzeja je, skrbeti muzeju za gmotno podporo ter za ugled na zvonaj.

§ 8.

Prošnje za podporo podpisujejo predsednik, tajnik in blagajnik, druge listine pa samo I. predsednik in tajnik, če se pa denarja tiče, pa predsednik in blagajnik.

§ 9.

Če je I. predsednik zadržan, ga nadomestuje II. predsednik, oziroma podpredsednik.

§ 10.

B. Razstavni odbor ima toliko članov, kolikor oddelkov ima muzej.

§ 11.

Člani vodstva muzeja, izvzemši pokrovitelja in častnega predsednika, so z istimi funkcijami že ex offo člani razstavnega odbora. Vse druge člane pa imenuje upravni odbor „Zaveze“ na tri leta.

§ 12.

Če se pokaže potreba, se sme število članov razstavnega odbora pomnožiti ali skrčiti.

§ 13.

Razstavni odbor oskrbuje notranjo uredbo muzeja.

Vsak član postane ob enem oskrbnik jednemu oddelku muzeja.

§ 14.

Uposlane predmete in stvari vsprejema I. predsednik, oziroma II. predsednik ali podpredsednik ter jih izroči dotičnemu oskrbniku, da jih uknjiži in razstavi.

§ 15.

C. Porota (razstavna sodnija — „Jury“) presoja poslana dela, priporoča razstavljene stvari kot učne pripomočke ljudskim, meščanskim in srednjim šolam ter daje razstavljenecem pohvalna pisma, častna priznanja i. t. d.

§ 16.

Porota obstoji iz t. č. predsednika „Zaveze“, iz t. č. deželnih ljudsko-šolskih nadzornikov za slovenske, oziroma hrvatske šole na Kranjskem, Štajerskem, Primorskem in Koroškem ter iz po jednega člana c. kr. izpraševalne komisije za občne ljudske in meščanske šole v Ljubljani, Mariboru, Gorici, Kopru in Celovcu.

§ 17.

Predsednik „Zaveze“ in deželni šolski nadzorniki so že ex offo člani porote, druge pa imenuje upravni odbor na tri leta.

§ 18.

Predsednik poroti je t. č. predsednik „Zaveze“ ter sklicuje seje, kadar se mu to potrebno zdi ali če to trije člani porote zahtevajo.

§ 19.

Častna priznanja, pohvalna pisma i. dr. podpisujeta t. č. predsednik „Zaveze“ in običajno tisti deželni šolski nadzornik, iz katere krovine je dotični razstavljavec.

Zadnjega sme nadomestovati tudi kak drug član porote.

§ 20.

Ta pravila potrdi, oziroma prenareja upravni odbor „Zaveze“.

Direktorij „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“:

Fr. Luznar s. r.
blagajnik.

L. Jelenc s. r.
predsednik.

D. Česnik s. r.
tajnik.

J. Dimnik s. r.
poročevalec.

Ustavoznanstvo.

(Spisal **Fr. Orožen.**)

L.

Ustavno življenje v Avstriji od leta 1867. do sedanjih dni.

3. Od Taaffejevega ministerstva do sedanjih dni.

(1879—1897).

Grof Badeni je sestavil neparlamentarično ministerstvo, ki nima stalne večine v državnem zboru in hoče biti nad strankami.

Grof Badeni je prevzel predsedništvo in je tudi minister za notranje reči, baron Gautsch minister za bogočastje in nauk, grof Gleispach za pravosodje, grof Ledebur za poljedelstvo, Bilinski za denarstvo, baron Glanz za trgovino, podmaršal Guttenberg za železnice in grof Welsersheimb za deželno brambo.

Leta 1896. meseca prosinca je postal prejšnji voditelj ministerstva za bogočastje in nauk Poljak Rittner minister za Galicijo. Državni zbor je sklenil zakon o pokojnini uradnikov, zakon o povišanju uradniških in učiteljskih plač, domovinski zakon in novi volilni zakon, s katerim so uvedli peto volilno skupino. Ta skupina voli 72 poslancev, torej ima poslanska zbornica sedaj 425 poslancev, katere volijo na šest let. Peta volilna skupina voli n. pr. na Kranjskem in Koroškem po 1 poslanca, na Primorskem 3 in na Štajerskem 4 poslance.

Meseca sušca 1. 1897. so se vršile nove volitve za državni zbor in sicer po novem volilnem zakonu. Ministerstvo ima svojo zaslonbo v večini, sestavljeni iz Slovanov in konservativnih Nemcev. Državno-zborska manjšina pa hudo nasprotuje temu ministerstvu. Badenijsko ministerstvo je izdalo za Češko in Moravsko posebne jezikovne naredbes, ki so zelo razburile Nemce. Nemci zahtevajo, da prekliče Badeni izdane jezikovne naredbes, in skušajo z obstrukcijo ovirati uspešno delovanje državnega zbora.

Velike težave dela sedaj tudi obnovev pogodbe z Ogersko, zlasti pa takozvano kvotno vprašanje. Ogrji nočejo privoliti v zdatno povišanje kvote ali doneskov k skupnim državnim potrebščinam, četudi je Ogerska v zadnjih desetletjih gospodarstveno zelo napredovala. Avstrijska kvotna deputacija zahteva, da bi Ogrji prispevali 42% k skupnim stroškom. Badenijsko ministerstvo skuša Ogrje saj za 36% pridobiti, a Ogrji se tudi temu upirajo in še 33% nočejo privoliti. Posledica temu bode narbrž enoletni provizorij, kakor ga zakon za tak slučaj določuje.

Ker vsled vedno hujše obstrukcije vspešno delovanje poslanske zbornice ni bilo mogoče, obsojal je ministerski predsednik grof Badeni v seji 2. rožnika obstrukcijo iz ozirov na državne in ljudske interese in potem po najvišjem naročilu zaključil 12. zasedanje državnega zbora.

Politične oblasti.

Dežele	Politična deželna oblast	Okrajna glavarstva	Mesta s svojim statutom
Dolenja Avstrija	C. kr. namestništvo na Dunaju	17	3
Gorenja Avstrija	C. kr. namestništvo v Lincu	12	2
Salcburško	C. kr. dež. predsedništvo v Salcburgu	4	1
Tirolsko in Predarelsko	C. kr. namestništvo v Innsbrucku	24	4
Koroško	C. kr. dež. predsedništvo v Celovcu	7	1
Štajersko	C. kr. namestništvo v Gradcu	20	4
Kranjsko	C. kr. dež. predsedništvo v Ljubljani	11	1
Primorsko	C. kr. namestništvo v Trstu	10	3
Dalmacija	C. kr. namestništvo v Zadru	13	—
Češko	C. kr. namestništvo v Pragi	90	2
Moravsko	C. kr. namestništvo v Brnu	31	6
Šlezija	C. kr. dež. predsedništvo v Opavi	7	3
Galicija	C. kr. namestništvo v Lvovu	74	2
Bukovina	C. kr. dež. predsedništvo v Črnovicah	9	1
skupaj . . .		329	33

M.

Ljudsko zastopstvo.

Ljudsko zastopstvo v avstrijskih deželah je trojno: 1. Skupno zastopstvo za vse avstrijske dežele ali državno zastopstvo: državni zbor. 2. Posebno zastopstvo za vsako posamezno deželo ali kronovino ali deželno zastopstvo: deželni zbori in 3. Občinsko in okrajno zastopstvo: občinski zastopi in okrajni zastopi.

1. Državni zbor.

V državnem zboru so zastopane vse avstrijske dežele. Državni zbor sklicuje cesar vsako leto. Zboruje na Dunaju in obsega gosposko zbornico in poslansko zbornico. V področje državnega zbora spadajo vse reči zakonodajalstva, katere obsegajo avstrijske dežele in niso pridržane delegacijama.

Cesar otvarja novovoljeni državni zbor s prestolnim govorom, v katerem razvija vlada svoj program. Državni zbor pa odgovarja na prestolni govor z adreso, v kateri se naslanja na prestolni govor in pritrjuje vladinemu programu ali pa izraža svoje mnenje nasproti posameznim točkam prestolnega govora.

Državni zbor se deli v gosposko zbornico in poslansko zbornico.

Gosposke zbornice člani so: Vsi doletni avstrijski nadvojvode; vsled dedinskega prava doletni glavarji po veleposestvu znamenitih avstrijskih plemenitaških rodovin, katerim je cesar podelil dedinsko državnozbornsko dostojanstvo (takih članov je 68); po cerkvenem dostojanstvu nadškofje (9) in škofje s knežjim dostojanstvom (8).

Poleg teh je še v gosposki zbornici neomejeno število odličnih mož, katere imenuje cesar dosmrtnim članom gosposke zbornice zaradi njih zaslug za državo ali cerkev, vednost ali umetnost. Število članov v gosposki zbornici ni omejeno. Predsednika in podpredsednika imenuje cesar.

Poslanska zbornica šteje po zakonu z dne 2. mal. travna 1873. in po novem volilnem zakonu z leta 1896., s katerim se je uvedla peta volilna skupina, sedaj 425 članov, katere volijo na šest let v posameznih deželah prebivalci, razdeljeni v pet volilnih skupin. Do leta 1873. so pa volili deželni zbori iz svoje sredine poslance v poslansko zbornico. Te petere volilne skupine so: a) veleposestvo, katero voli 85 poslancev; b) mesta in trgi; c) trgovinske in obrtne zbornice (volilci pod b in c volijo skupaj 137 poslancev); d) kmetske občine (131 poslancev) in e) peta volilna skupina, v kateri volijo tudi volilci prvih štirih volilnih skupin in vsi saj 24 let stari državljani brez ozira na davščino.

Prve tri skupine volijo poslance neposredno, kmetske občine pa posredno po volilnih možeh, katere volijo v dotičnih občinah. Peta volilna skupina voli pa različno, v nekaterih krajih neposredno, drugod pa posredno po volilnih možeh. 500 prebivalcev v kmetijskih občinah voli enega volilnega moža. Ti volilni možje se zberó v zato odločenem mestu in volijo državnega poslanca.

V manjših kronovinah ne volijo trgovinske in obrtne zbornice same zase državnega poslanca ampak skupno z mesti. Tako n. pr. voli kranjska trgovinska in obrtna zbornica skupno z glavnim deželnim mestom Ljubljano enega poslanca v poslansko zbornico.

Volilno pravico ima (razven nekaterih po zakonu določenih izjem) vsak moški samosvoj avstrijski državlján, kateri je dovršil 24. leto in ima volilno pravico za deželni zbor ter plačuje v volilni skupini *b* in *d* saj 5 gld. na leto direktnega davka. V peti volilni skupini pa volijo vsi 24 let stari avstrijski državljani. Volilne skupine pod *a*, *b*, *c* in *d* volijo torej dvakrat. Voljeni poslanec mora vsaj tri leta že biti avstrijski državlján, najmenj 30 let star biti in volilno pravico imeti.

(Dalje prih.)

IX. skupščina „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“ dne 4. in 5. vel. srpana v Celju.

(Dalje.)

Slovenec“, glasilo kranjske duhovščine, je bil zgradil učiteljstvu „most za osle“. A namen se ni posrečil. Na poziv „Zaveze“ uposlala so skoraj vsa učiteljska društva krepke izjave, v katerih so odločno označila svoje stališče napram „Slovenčevim“ težnjam ter mu blagodušno prepustila porabo dotičnega mostu. — Na Štajerskem so se sicer nekateri gospodje nekoliko krhali, češ, ne zanašajmo kranjskega prepira na Štajersko! Ali ta odgovor ni umesten. Prepira res ni treba, pač pa se moramo braniti, ako nas kdo napade. In v odporu moramo stati vsi kot jeden mož. Brez discipline se ne doseže ničesar. Ravno gledé na versko šolo in na druge take težnje moramo biti na jasnem. Polovičarstvo tukaj ni na mestu. Prepira torej ni treba, pač pa je potrebno, da določno označimo svoje stališče v prepornih zadevah.

Na podlagi sklepa glavne skupščine pozvalo se je učiteljsko društvo za goriški okraj ter učiteljsko društvo za celjski in laški okraj, naj delata na to oziroma naj sami skušata, ustanoviti posebno društvo za zgradbo učiteljskega konvikta.

Učiteljsko društvo za celjski in laški okraj je odklonilo to nalogo ter predlagalo, naj se za Štajersko ta zadeva izroči učiteljskemu društvu mariborskega okraja, kar je „Zaveza“ tudi storila. Od goriškega učiteljskega društva še ni odgovora.

Iz lastnega nagiba in pozvan po nekaterih društvih, opozoril je direktorij „Zaveze“ družbo sv. Mohora na nedostojno pisavo v letošnjem „Koledarju“ o slovenskem učiteljstvu ter je zahteval primerneга zadoščenja in zagotovila, da se v prihodnje kaj takega več ne zgodi. Ker družba sv. Mohora tej zahtevi ni pravočasno ugodila, objavila se je ta zadeva v „Popotniku“ in „Učiteljskem Tovarišu“. Kmalu na to pa je došel dopis družbe sv. Mohora, po katerem smemo soditi, da se bo oziralo na naše opravičene želje.

Gledé „Narodne knjižnice“, kakor jo je pri glavni skupščini v Opatiji nasvetoval gosp. Knaflič, je direktorij mnenja, da je pri sedanjih razmerah neizpeljiva. Saj vidimo, kako je pri „Knjižnici za mladino“ in drugih enakih podjetjih.

Pri seji direktorija dne 7. prosinca meseca se je sklenilo, da se upravnemu odboru predloži popolna preosnova pogodbe med „Popotnikovim“ urednikom in „Zavezo“. — Upravni odbor je potrdil sklep direktorija ter se je pri dotični seji na Velikonočni ponedeljek ob enem sklenilo, predložiti stvar delegacijam. Glavne točke nove pogodbe so se že od obeh strani določile.

Povodom smrti gosp. Ljudevita Modeca, učitelja in urednika hrvatskega „Napredaka“, izrazil je zavezin predsednik hrvatskemu pedagoškemu društvu sožalje.

Češkimi „Narodnim listom“ in „Učiteljskim Novinam“ se je vpol-salala zahvala za brzozjavne pozdrave v Opatijo.

Odposlala se je na visoko c. kr. naučno ministerstvo tudi prošnja za izdajo slovenskih stenskih zemljevidov. Naučno ministerstvo je odgovorilo, da se zemljevidi sicer ne morejo izdati potom c. kr. zaloge šolskih knjig, pač pa, da se je ta zadeva izročila založniku Hölzel-u, ki ima že pripravljeno slovensko izdajo zemljevidov Avstrije in Palestine.

Zavezina deputacija se je vdeležila odkritja Ribnikar-jevega nagrobnega spomenika v Logatcu, Hribar-jevega večera, katerega je priredilo „Slovensko učiteljsko društvo“ novoizvoljenemu županu ljubljanskemu, in Praprotnik-ove slavnosti v Podbrezji.

Češkemu pisatelju in velikemu prijatelju Slovencev, Janu Legotu, je „Zaveza“ brzozjavnim potom čestitala k njegovemu vspesnemu 40 letnemu delovanju vzajemnosti češko-slovenske.

Na znani Ebenhoch-Dipauli-jev šolski predlog odgovorila je „Zaveza“ s primernim „pozivom“ na vse slovensko učiteljstvo, ki naj bi

pripravlil učiteljstvo in zavedni slovenski narod k odporu napram temu predlogu.

Sklenilo se je pa tudi, da se o tem predlogu obravnava pri letošnji glavni skupščini „Zaveze“.

Zadnje dni vršilo se je pripravlanje za IX. glavno skupščino „Zaveze“. Pri tem je „Zavezo“ posebno podpiral „krajni odbor“, ki se je v ta namen konstituiral iz celjskega učiteljskega društva, na čelu mu častni predsednik dr. Josip Sernek.

To so glavni podatki delovanja „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“. Rešile so se sicer še mnoge druge stvari, ki so pa manj važne, in jih torej nisem vsprejel v svoje poročilo. A že iz teh kratkih podatkov je razvidno, da se Zavezin delokrog vedno bolj širi, da raste zanimanje slovenskega učiteljstva za našo organizacijo. V zadnjem času se je od raznih strani že poskušalo razdvojiti nas in zabiti klin nesloge v naše vrste. A posrečilo se jim ni. Vsi poskusi so se razbili ob naši trdni fálangi, ki ji pravimo organizacija in kolegijalnost. In tako boji vedno!

Ako bomo vsigdar složno in solidarno nastopali v boju za naš napredek, smemo biti uverjeni, da „nas ne premaga sovražnik noben“.

Poročilo se vzame na znanje; istotako poročilo gospoda blagajnika. V imenu pregledovalcev računov poroča gosp. Anton Berginec, nadučitelj v Povirju, da je blagajniška stvar se našla v popolnem redu.

Pri poročilu o „zavezinem glasilu“ se vname precej rezka in dolga debata; končno pa obvelja predlog, da naj se na podlagi pogodbe, predlagane od direktorija, ukrene vse potrebno.

Letni doneski ostanejo tudi v bodoče isti, namreč 20 kr. od pravega uda.

Za sekcijo se je pa predlagalo poročilo o društvu „Samopomoč“.

Čas prihodnjemu zboru določiti se je prepustilo upravnemu odboru in gledé kraja se je pa izrekla želja, da naj se vrši desetletnica „Zaveze“ v istem kraju, kjer se je vršil njen početek, namreč v beli Ljubljani.

Kot reditelje za glavni zbor se pa izvoli četvorico iz pripravljalnega odbora.

Gosp. Vekoslav Strmšek, šolski vodja v Št. Petru na Medvedovem selu, utemeljuje svoj nasvet, da naj začne „Zaveza slovenskih učiteljskih društev“ izdajati sistematično urejeno učiteljsko knjižnico. Gosp. poročevalec je dokazoval, kako potrebno da je vsakemu učitelju, da ima pri roki vedno nekaj njig, iz kojih se lahko pripravlja na pouk. Slovenski učitelj ima pač že dovolj takih knjig, a le v tujem nemškem jeziku, a slovenskih pa skoro nič, le prav pičlo število jih je. Kako potrebno bi torej pač bilo, da bi tudi slovensko učiteljstvo zamoglo zajemati iz knjig, pisanih v slovenskem jeziku, dušno hrano,

kakor jo zamore nemški učitelj iz nemških. A pri nas to ni mogoče. Zato bi bilo pač umestno, da se prične z izdavanjem takih prepotrebni knjig. Seveda, ker bi se na Slovenskem najbrž ne dobil nobeden knjigotržec, ki bi hotel take stvari zalagati, najbolje je torej, da mogoča „Zaveza“ stvar vzame v oskrb, da prične izdajati tako knjižnico, katera bi potem gotovo uspevala, ako se le vsak ud potruji po svoji moči podpirati stvar.

Gosp. Strelec je pač mnenja, da je stvar izvanredno velikega pomena, a neizvedljiva, kar se je že pokazalo pri nekem sličnem podjetju.

Gosp. Ravnikar meni, da se stvar ne bode mogla izvesti, priporoča pa, da naj se zborovalci tesneje oklenejo pedagoškega društva v Krškem, koje društvo ima slični namen, kakor ravnokar predlagani nasvet. — Sprejme se potem nasvet, da naj se stvar za sedaj še pripusti upravnemu odboru v pretres.

Gosp. J. Dimnik stavi predlog o šolskem muzeju v Ljubljani. Gosp. poročevalec nasvetuje že objavljene resolucije, ki se soglasno sprejmejo.

Gosp. Fr. Praprotnik je predlagal, da naj slovensko učiteljsvo kupuje razne šolske potrebščine le pri takih tvrdkah, ki se zavežejo dajati nekoliko odstotkov „Zavezi“, ter povdarjal, da bode „Zaveza“ le na ta način dospela kdaj do tega, da bode imela kak zaklad. Gosp. Dimnik je priporočal zalogo gosp. J. Petriča v Ljubljani, ki že daje toliko in toliko odstotkov učiteljskemu konviktu. Obveljal je predlog, da naj se „Zaveza“ obrne do kake domače firme in izposluje primerne odstotke.

Gosp. predsednik zahvali navzoče za vstrajno soudeležbo ter jih pozivlje, da se udeležé v tem številu glavnega zbora. (Dalje prih.)

Gospodarski program slovenskega učiteljstva:

1. **Banka „Slavija“** v Pragi — glavno zastopstvo za slovenske dežele v Ljubljani — vzajemno zavarovalno društvo. Razne vrste zavarovanj s posredovanjem direktorja „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“, uredništva „Učiteljskega Tovarisa“ in „Popotnika“, ali zastopnikov „Slavije“. Banka daje provizijo „Zavezi“ in tistemu okrajnemu učiteljskemu društvu, kojega ud je zavarovanec.
2. **Učiteljski konvikt** v Ljubljani. V njem bodo dobivali popolno oskrb učiteljski otroci s Kranjskega; vsprejemali se bodo tudi učiteljski otroci s Primorskega, Štajarskega in Koroškega in sicer toliko, kolikor bo v razmerju s Kranjsko učiteljstvo teh kronovin pripomoglo k zgradbi. V „Učiteljski konviktu“ se bodo vsprejemali proti primerni odškodnini tudi vpokojeni učitelji brez družine in vpokojene učiteljice v popolno oskrb. Letni člani plačajo 1 gld., ustanovniki 5 gld. na leto in pokrovitelji pa 100 gld. jedenkrat za vselej. Podporni člani in dobrotniki podpirajo „Učiteljski konvikt“ z milodari — zapuščinami. — Denar sprejema društveni blagajnik, g. Jakob Dimnik, učitelj na II. mestni šoli.

3. **Jos. Petričevi šolski zvezki** v prid „Učiteljskemu konviktu“. Gospod izdelovatelj (Ljubljana, sv. Petra cesta št. 6.) daje vsako leto jedno tretjino dobička „Učiteljskemu konviktu“. (Glej oznanilo v „Učit. Tovarišu“!)
4. **Gričar & Mejač**, trgovina z narejenimi oblekami za dame in gospode v Prešernovih ulicah. Učiteljstvo ima znižane cene, in vrhu tega se zabilježi v posebno knjigo še 5% od iztržka v prid „Učiteljskemu konviktu“ v Ljubljani. (Glej oznanilo v „Učit. Tov.“!)
5. **Harmoniji in didaktofoni** iz tvornice Jos. Lenarčič & Co. na Vrhniki pri Ljubljani. Tvrdba podpira iz iztržka „Učiteljski konvikt“ v Ljubljani. (Glej oznanilo v „Učit. Tov.“!)
6. **Cesar Franc Jožefova ustanova za učiteljske sirote na Kranjskem**, ustanovilo „Slovensko društvo v Ljubljani“ v spomin in proslavo na 50letno vladanje Nj. Velikanstva cesarja Franca Jožefa I. Darove za ustanovo vsprejema uredništvo „Učiteljskega Tovariša“.
7. **Vdovsko učiteljsko društvo** za kranjsko učiteljstvo. Vsaka vdova dobiva na leto 100 gld., vsaka sirota brez očeta do 19. leta 25 gld. in sirote brez očeta in matere pa po 50 gld. pokojnine. Vstopnina znaša toliko goldinarjev, kolikor let je star ta, ki pristopa; plača se lahko v dveh letih v polletnih obrokih. Letnina znaša za samce 4 gld., za oženjene pa 6 gld.; plačuje se do konec prosinca vsakega leta. Udnino sprejema društveni blagajnik g. Jos. Cepuder, učitelj na II. mestni šoli.
8. **Narodna Šola** podpira ubožne šole na Kranjskem z raznimi šolskimi potrebščinami. Letnina znaša 1 gld., ustanovnina pa 20 gld. Denar naj se pošilja blagajniku g. Ivanu Krulcu na II. mestno šolo.
9. **Ročni katalog**, sestavil Štefan Primožič, založil R. Šeber, tiskar v Postojni. S popolnim imenikom kranjskega učiteljstva. Cena 40 kr. G. založnik odstopi 5% iztržka „Učit. konviktu“ v Ljubljani.
- 10.* **Knjigotržnica Kleinmayr & Fed. Bambergova** v Ljubljani daruje od iztržka za šolske in druge knjige, muzikalije i. dr., ki jih kupijo oziroma naroče pri nji učitelji, učiteljice, šolska vodstva in krajni šolski sveti, ceni primerne odstotke za „Učiteljski konvikt“ v Ljubljani.
- 11.* **Fran Ksav. Souvan**, trgovina z manufakturnim blagom v Ljubljani — daje učiteljstvu blago po najnižji ceni in poleg tega daruje še 5% od iztržka „Učiteljskemu konviktu“ v Ljubljani.
- 12.* **Fran Kraigher**, krojač v Ljubljani (Kongresni trg) izdeluje učiteljstvu obleko po najnižji ceni ter daruje od svote za vsako pri njem naročeno obleko 5% „Učiteljskemu konviktu“ v Ljubljani.
- 13.* **Kavčič & Lilleg** — „Pri zlatorogu“ — trgovina s specerijskim blagom v Prešernovih ulicah v Ljubljani, darujeta od iztržka, ki jima ga da zaslužiti učiteljstvo in udje „Učit. konvikta“ iztržku primerne odstotke „Učiteljskemu konviktu“ v Ljubljani.
14. **Samopomoč (Selbsthilfe.)** Društvo v pomoč učiteljskim vdovam na Štajarskem. Vsaki ud plača 1 gld. udnine. Vdova dobi po smrti moža toliko goldinarjev, kolikor udov ima društvo. Udnina se plačuje takoj po smrti vsakega uda.
15. **Tiskarna Miličeva** bo darovala vsako leto od dohodkov, ki jih prejme za tisek „Učit. Tovariša“, raznih knjig, letnih poročil, tiskovin i. t. d. (izvemši uradne šolske tiskovine), ki jih naroče pri nji posamezni učitelji, šolska vodstva, krajni šolski sveti in učiteljska društva, 5% „Učiteljskemu konviktu“.

* **Pozor!** Kdor osebno ali po kaki drugi osebi kupuje ali naročuje pri trdkah pod številko 10, 11, 12, 13 in 17, naj se blagovoli javiti, da je član „Učiteljskega konvikta“ oziroma reče: **Prosim, zabilježite za „Učiteljski konvikt“!** Kdor pa naročuje pismeno ali plačuje potom poštnih nakaznic, naj blagovoli na pismo ali dopisnico, oziroma na odrezek pošne nakaznice zapisati: **Spo-minjajte se „Učiteljskega konvikta“!** Ta opazka bo dotičniku zado-stovala, da bo vpisal v posebno knjigo objubljenе odstotke „Učiteljskemu konviktu“.

16. **Národna tiskarna** dá vsako leto od vseh naročil, ki jih naročé pri nji posamezni učitelji, šolska vodstva, krajni šolski sveti in učiteljska društva, 5% „Učiteljskemu konviktu“.
- 17.* **Anton Krejči** — zaloga moških in ženskih klobukov v Wolfovih ulicah — prodaje učiteljem in njih rodbinam klobuke po najnižji ceni ter daruje od iztržka 5% „Učiteljskemu konviktu“.

Naši dopisi.

Iz Ljubljane. Okrajna učiteljska konferencija slovenskih in slovensko-nemških ljudskih šol v Ljubljani. (Konec.) Glede risanja smo bili sklenili pri lanski okrajni učiteljski konferenciji, da je na vseh ljudskih šolah v Ljubljani odpraviti risanje po stigmah ter uvesti prostoročno risanje. C. kr. mestni šolski svet je ta sklep odobril. Radoveden je bil torej, kakšne vspehe bo rodila ta nova metoda. Intenzivno nadzorovaje risanje po vseh šolah in razredih pa je bil jako prijetno presenečen, videč, da so učni vspehi letos lepši, nego bi jih bilo pričakovati z ozirom na to, da je le malo učiteljev in učiteljic vajenih prostoročnega risanja; vendar je še treba marsikaj izboljšati. Pri risanju naj se pazi na sledeče: 1. Učenec ne imej drugega v rokah nego svinčnik in radirko; vsako drugo pomagalo se mora izključiti, ker sicer to potem ni več prostoročno risanje, niti se oko vadi v prostem merjenji. 2. Učno postopanje bodi metodično in se ravnaj po učnem črtežu; učenec ne sme predolgo ostajati pri enakih risbah, druge pa zanemarjati, ali pa delati prevelike skoke od lahkih do težjih vaj. Tako postopanje se vselej maščuje. Po dekliških šolah pa naj se posebno ozira na ročna dela. 3. Vnanja oblika risb bodi lepa in čedna, ker risanje mora učencem čistiti tudi estetični okus. Vsaka risba mora imeti 2—3 cm širok rob; ta rob mora biti na vseh listih jednako širok. Liki, ki so jedenkrat izvršeni in so pomožne črte izbrisane, naj se dovolj izvlečejo, ker sicer ne stopajo iz lista ven in se premalo vidijo. Nikakor pa ni trpeti, da bi učenci silno pritiskali, tako da se tiski vidijo kar čez dva in več listov. Tudi ne smejo biti ornamenti predrobno in prepogosto črtkani ali šifrirani; to ni lepo in stane mnogo časa. Da ne bodo zvezki zamazani, vklada naj se med posamezne liste svilen papir; še boljše pa bi bilo, ko bi učenci v višjih razredih risali na bloke ali imeli Peyrekove predloge. S prostorom naj se preveč ne varčuje, a tudi ne ravna preveč razsipno z njim; torej ne preveč likov na jeden list, pa tudi ne malega lika na velik list. Pravilo bodi: Risite kolikor mogoče velike like in ornamente, a ne malih! Samo tukaj se bodo učenci res kaj naučili! Risbe naj bodo končno popisane: številka, datum, podpis. 4. Svinčniki morajo biti dobri in dovolj obrezani. Učitelj naj svinčnik pri vrhu nareže in učenčevo ime tja zapiše, potem pa svinčnike shrani v šoli ter jih pred risanjem pregleda in obreže. Nikakor pa ni rabiti barvanih svinčnikov, ker ne dadó nikdar čistih potez. Črta se vidi kot volnena nit! Boljše so barvane tinte, pa samo v višjih razredih. Priporoča pa se posebno modra in rjava barva (Andél, das polychrome Flachornament). — Mnogih nedostatkov bi seveda ne bilo opazovati, ko bi bilo učiteljstvo nekoliko bolje vajeno prostoročnega risanja. Toda nekateri so že 20—25 let učili po stigmah in tem je prehod do prostoročnega risanja pač težaven. Nekateri mlajši pa trdijo, da so iz učiteljšča prinesli malo znanja in malo spretnosti in vaje s seboj. Vse to rad uvažuje; vendar pa misli, da resna volja, pridnost, vnema do tega važnega predmeta, vestno pripravljanje na šolski pouk lahko premaga tudi te težave. Nove metode in praktične potrebe stavijo mnogokrat do nas zahteve, katerih ne moremo drugače premagati kakor z napornim delom.

Gledé discipline, uradnih spisov, računstva, domačih nalog in učnega jezika je razpravljal že v inspekcijskih konferencah na posameznih šolah, zatorej se mu ne zdi potrebno danes tega tukaj ponavljati. S tem konča svoje opazke.

G. učitelj Ivan Krulec razpravlja potem ob vpeljavi električne razsvetljave za Ljubljano zelo imenitno vprašanje: Kdaj so električni tokovodi človeškemu življenju nevarni in kako naj šola šolsko mladino primerno opozori na to nevarnost? Gospodična E. Gusl pa poroča: Kakšen pomen ima prostoročno risanje za vzgojo ženske mladine? Obe poročili je vzela konferencija z odobravanjem in pohvalo na znanje. (Ker upam, da bo naš stanovski list prinesel besedilo obeh poročil, ne govorim dalje o tem). Gdč. Gusl stavi končno sledečo resolucijo: 1. Slavni c. kr. mestni šolski svet se prosi, naj naroči vodstvom vseh slovenskih dekliških ljudskih šol v Ljubljani, naj poskrbé za to, da učiteljski zbor vsake dekliške šole na podstavi Andělovih, Bayerjevih, Wunderlichovih, Fellnerjevih, Steiglovih, Gnantovih, Heinovih in Eichlerjevih predlog sestavi za vse razrede podrobni črtež za risanje s posebnim ozirom na ženska ročna dela. 2. Te podrobne učne črteže je predložiti slavnemu c. kr. mestnemu šolskemu svetu, da jih presodi po strokovnjakih ter jim potem izprosi odobrenja visokega c. kr. deželnega šolskega sveta — kar se jednoglasno sprejme z dostavkom g. učitelja Ivana Beleta: da naj se pri sestavi tega učnega črteža ozira tudi na Grandauerjeve predloge in se sestavi tak črtež tudi za vse slovenske deške ljudske šole v Ljubljani.

Pri določitvi učnih knjig za prihodnje šolsko leto ostane skoraj vse pri starem, vpeljejo se le novo izdani katekizmi in pa Josin-Ganglovo „Drugo berilo“, ako bode dotlej že potrjeno.

Za tem poroča šolski voditelj g. J. Maier kot predsednik knjižničnega odbora o stanju in računu okrajne učiteljske knjižnice, kar se brez ugovora odobri. Po nasvetu g. učitelja Iv. Krulca se naroči: Dr. Graetz, Die Electricität und ihre Anwendung. V knjižnični odbor so bili soglasno izvoljeni stari odborniki: gdč. Gusl in gospoda Josip Maier in Režek. V stalni odbor pa: gdč. Gusl in gospodje J. Maier, Razinger in Raktelj.

G. predsednik se končno zahvali vsem častitim gostom in zbranemu učiteljstvu, da so tako pazljivo sledili vsem točkam današnjega dnevnega reda, izreka še posebe zahvalo obema poročevalcema za njiju trud in marljivo sestavljeni poročili ter sklepa: *Predno sklenem današnjo okrajno učiteljsko konferencijo, pozivam Vas, da svojemu največjemu dobrotniku, ustanovitelju sedanje ljudske šole, našemu premilemu in predragemu cesarju in gospodarju Francu Jožefu I. zakličete trikrat: Slava! Slava! Slava!* — čemur se vsi navzoči navdušeno odzovejo. G. šolski voditelj J. Maier se zahvali predsedniku za dobrohotna današnja navodila in za njegovo nepristransko vodstvo današnje konferencije — čemur ves zbor glasno pritrdi. S tem je konferencija končana.

Ob 11. uri smo se sešli z učiteljstvom nemških mestnih ljudskih šol, da si izvolimo dva zastopnika v c. kr. mestni šolski svet za novo dobo šestih let. Izvoljena sta bila dosedanja zastopnika, gospoda šolska voditelja: J. Maier in Fr. Raktelj. Ob tej priliki se je izrekla skupščina tudi za to, naj se potom slavnega c. kr. mestnega šolskega sveta obrne do visokega c. kr. deželnega šolskega sveta, da se postavnim potom pripozna volilna pravica pri konferencijah tudi onim učiteljem in učiteljicam, ki so že prestali preskušnjo učne usposobljenosti, a niso še stalno nastavljeni. To je vsekakor povsem opravičena zahteva in upamo, da se nam tudi ugodno reši.

Popoldne pa smo tudi skupno „izleteli“ čez Rožniški gozd v prijazno Šiško ter tako zvezali „utile cum dulci“. Ob presrčni zabavi, napitnicah in petji ter izborni Matjanovi postrežbi nam je prišel le prehitro čas povrnitve. Vse pa nas je prešinjala iskrena kolegijalnost in sloga, kar tudi ostani!

Réžek.

Vestnik.

Cesarjev god. Dne 4. t. m. se je praznoval god presvetlega cesarja po vsi širni monarhiji jako slovesno, in vsi narodi in stanovi smo se združili ta dan v želji: Bog ohrani ljubljenega nam cesarja Franca Jožefa!

Cesar Franc Jožefova ustanova za učiteljske sirote na Kranjskem: Gospod Črnagoj Fran, učitelj na Barji, **3 gld.**; gđe. Bauer Alojzija, nadučiteljica v Ljubljani, **3 gld.**; gđe. Konsensegg Friderika, učiteljica v Ljubljani, **2·40 gld.**; gđe. Raunacher Ema, učiteljica v Ljubljani, **2·40 gld.**; gđe. Illerschitsch Franja, učiteljica v Ljubljani, **1·80 gld.**; gđe. Golf Klotilda, učiteljica v Ljubljani, **1·80 gld.**; gđe. Naglas Jakobina, učiteljica v Ljubljani, **1·80 gld.**; g. Zavrl Valentin, nadučitelj v Begunjah, **1 gld.**; g. Juraj Režek, učitelj v Ljubljani, **3·60 gld.**

Učiteljski konvikt: G. Črnagoj Fran na Barji, **2 K**; gđe. Bauer Alojzija, nadučiteljica v Ljubljani, **2 K**; gđe. Konsensegg Friderika, učiteljica v Ljubljani, **3 K**; gđe. Raunacher Ema, učiteljica v Ljubljani, **2 K**; gđe. Illerschitsch Franja, učiteljica v Ljubljani, **2 K**; gđe. Golf Klotilda, učiteljica v Ljubljani, **2 K**; gđe. Naglas Jakobina, učiteljica v Ljubljani, **2 K**; gđe. Cidrich Gabrijela, učiteljica v Ljubljani, **1 K**; gđe. Sernec Božena, učiteljica v Ljubljani, **1·20 K**; učiteljstvo mestne nemške deške šole po g. A. Kleč-u na knj. kr. podr. št. 73, **24 K**; vesela družba v „Narodnem domu“ povodom I. narodne dirke slovenskih biciklistov dne 3. t. m. po gospodu E. Gangl-u **12 K**. Učiteljstvo I. mestne šole in sicer: g. Jos. Maier, šolski vodja **2·40 K**; g. J. Furlan, **1·20 K**; g. E. Gangl, **1·20 K**; g. M. Josin, **1·20 K**; g. H. Petras, **1·20 K**; g. J. Režek, **1·20 K**; g. Fr. Galè, **0·60 K**; g. Rihard Šeber, tiskar v Postojni, del dobička, ki mu ga dá zaslužiti učiteljstvo pri šolskih tiskovinah i. dr. **30 K**.

Osobne vesti. Gđe. Čop Pavla, izpr. kandidatinja, je imenovana kot pomožna učiteljica v Trnovem; zač. učiteljem na Erzelju je imenovan izpr. kandidat gosp. Fran Mrcina; v Staritrg pride začasno gđe. Marija Antončič iz Knežaku; 3. učno mesto v Knežaku je dobila začasno gđe. Viktorija Juvančič iz Trnovega; v Ledinah je nastavljen kot pom. učitelj g. Anton Vidmar; 2. učno mesto na Blokah je prevzela začasno gđe. Marija Puppis, do sedaj na Premu; na Prem pride začasno gđe. Ida Mazi; v Št. Vid nad Cerknico je imenovan izpr. kandidat g. Anton Tul. G. R. Vrabel je imenovan nadomestnim učiteljem na I. mestni šoli v Ljubljani. — Gospa B. baronica Wittenbach postala je def. podučiteljica na slovenski šoli v Vojniku, g. Jos. Bizjak pa prov. učitelj ravno tam; g. J. Troha, učit. kandidat iz Kopra pride za podučitelja v Zavrče; podučiteljem je imenovan v Št. Juriju na Ščavnici pomožni učitelj g. Alojzij Majcen v Gvenu, prestavljen pa je podučitelj g. Vinko Šerona iz Makolj k Sv. Barbari v Halozah. — Naučni minister je učitelja v Šmarji gosp. Konrada Črnogarja imenoval konservatorjem centralne komisije za ohranitev umetniških in zgodovinskih spominkov.

„**Iz luči in teme**“. Zložil Engelbert Gaugl. V založbi R. Miličeve tiskarne je ravnokar izšla zbirka najboljših Ganglovih pesmij. Cena lepi knjigi je samo 1 gld. Nadejamo se, da bo poseglo slovensko učiteljstvo rado po tej lepi knjigi ter počasiilo s tem svojega vzornega tovariša-pesnika, na katerega smo slovenski učitelji lahko ponosni. Pričakujemo torej trdno, da ne bo nobenega zavednega slovenskega učitelja, ki bi ne imel v svoji knjižnici teh najnovejših Ganglovih pesmij. O tej lepi zbirki bomo ob priliki še kaj več izpregovorili.

Usposobljenostni izpiti pred ljubljansko izpr. komisijo za ljudske in mešč. šole se bodo pričeli dne 8. listopada zjutraj ob osmih in pred mariborsko izpraševalno komisijo pa dne 2. listopada ob 8. uri zjutraj.

S Cerknice se nam piše 4. t. m.: Pri cesarski maši je dekan gospod Kunstel prepovedal peti cesarsko pesem. Kaj je cerkniškega dekana privedlo do tega lojalnega čina, ni nam znano. (Glej dopis z Notranjskega v 18. št. str. 302.!)

Ebenhoch je zopet predložil poslanski zbornici svoj klerikalni šolski predlog. Učiteljska društva, na delo!

Odlikovanje. Okrajni glavar ljubljanske okolice Ferdinand marki Gozani je dobil značik in naslov vladnega svetnika.

Odbor „Narodne šole“ je imel dne 29. kimovca sejo. Ko je predsednik g. Razinger prečital društvena pravila, dobé po nasvetu g. Režeka gg. Dimnik, Krulce in Razinger nalogo, sestaviti nova pravila; za sedaj se ima pa odbor po nasvetu g. Dimnika strogo držati sedanjih pravil, in vsak funkcionar opravljaj tisti posel, ki mu ga določajo pravila. — Odbor je dalje sklenil, da v prihodnje ne bo naročenega blaga razpošiljal

društveni tajnik, ampak tukajšnji trgovec g. Jos. Petrič. Kakoršno blago bode naročnik zahteval, tako mu bode moral tudi naš odpravnik g. Petrič poslati in kar ga ne bo imel v zalogi sam, ga bode moral pa naročiti. V svrhu kontrole se po nasvetu gosp. Dimnika da tiskati posebna naročilna knjiga s preglednimi kuponi. Vsako naročilo bo zapisal tajnik v naročilni list in objednem tudi na pregledni kupon; slednjega dobi g. Petrič z naslovom naročnika ter ga priloži naročenemu blagu, da se ob jednem tudi naročnik prepriča, če mu je g. Petrič poslal tako in toliko blaga, kar mu je napisal društveni tajnik in to s predsednikovim dovoljenjem. Vsako naročilo zabilježi naš odpravnik g. Petrič še v posebno knjigo, katera se mora natančno ujemati z odborovo naročilno knjigo. Blagajnik vodi blagajnično knjigo ter izplačuje z dovoljenjem predsednikovim pri g. Petriču naročeno blago. Denar za blago naj se vedno pošilja blagajniku g. Krulcu, druga pisma, naročila itd. pa pod naslovom „Narodna Šola“ v Ljubljani. Na predlog g. Kecelja se sklene, podpirati le domače tvrde in domače blago; dalje se je sprejel jednoglasno tudi predlog g. Gangla, ki se glasi: Odbor „Narodne Šole“ se izjavi, da so Petričevi zvezki za vporabo v ljudski šoli vsega priporočila vredni ter priporoča slovenskemu učitelstvu, da jih naroča v največjem številu ne samo zato, ker se s tem koristi „Učiteljskemu konviktu“, nego zato, ker se s tem podpira slovenska trdka, ki se prva doslej havi z izdelovanjem šolskih zvezkov.“ Odbor „N. Š.“ se obrača tem potom do vseh naročnikov s prošnjo, da pri naročilih nadrobno zaželeno blago zabilježijo, ne pa n. pr.: „pošljite za ... blaga!“ Tako naročilo dela odboru težave, ker ne vé, kaj poslati.

Odbor „Slovenskega učiteljskega društva“ je imel dne 7. t. m. sejo. Sklepalo se je o spomenici na deželni odbor glede povišanja učiteljskih plač na Kranjskem. „Spomenico“ bodo izročili g. dež. glavarju gg. Dimnik, Gangl in Likar; natisnila se bo tudi v „U. T.“ ter v ponatisu poslala vsem dež. poslancem. Podatke za „spomenico“ je zbiral ves odbor, sestavila sta jo pa gg. Gangl in Janovsky. — *Na predlog g. Dimnika se je sklenilo jednoglasno, da bo izhajal v novem letu „Učiteljski Tovariš“ trikrat na mesec in sicer dne 1., 10. in 20. v mesecu.*

Odbor „Vdovskega učiteljskega društva“ je imel dne 7. t. m. sejo. Sklenilo se je, društvene posle strogo po pravilih opravljati in sicer vsak funkcionar v svojem delokrogu! Odbor je sprejel Dimnikov predlog, da se kupi Wertheimova blagajna, v kateri se bo hranilo vse društveno premoženje. Ključne blagajne bodo imeli predsednik, blagajnik in tajnik in kedar bo treba blagajno odpreti, bodo morali biti vsi trije prisotni, ker se z jednim, ali dvema ključema blagajna ne bo mogla odpreti; hranila se bo, dokler ne dobimo društvene sobe, v pisarni II. mestne šole.

Iz c. kr. mestnega šolskega sveta. O redni seji c. kr. mestnega šolskega sveta, katera se je vršila v četrtek dne 23. septembra t. l. nam je došlo nastopno poročilo: Potem ko predsednik proglasi sklepčnost in pozdravi navzoče, poroča zapisnikar o rešitvi kurenčij, kar se vzame brez ugovora na znanje. — Mestnemu katehetu Mavrillju Šarabonu se prizna od dne 1. septembra t. l. prva, mestni učiteljci Emi Raunacherjevi od dne 1. vinotoka t. l. druga službeno starostna doklada. — Poročilo c. kr. okrajnega šolskega nadzornika profesorja Fr. Levca o nadzorovanju mestne dekliske 8razrednice, mestne 2razrednice na Barju, zasebne deške 4razrednice v Marijanišču in zasebne dekliske 5razrednice v Lichtenturničinem sirotišču v šolskem letu 1896/97. ter poročilo c. kr. okrajnega šolskega nadzornika profesorja J. Bende o nadzorovanju zasebne deške 4razrednice nemškega šolskega društva in zasebne dekliske 8razrednice v Huthovem vzgajališču in o okrajni učiteljski konferenciji za tukajšnje nemške ljudske in meščanske šole v šolskem letu 1896/97. se vzemó soglasno na znanje in sklene se, vsa ta poročila predložiti visokemu c. kr. deželnemu šolskemu svétu v končno odobrenje. — Prošnja vodstva zasebne dekliske 5razrednice v Lichtenturničinem sirotišču za razširjenje zavoda v 6razrednico se ima priporočilno predložiti visokemu c. kr. deželnemu šolskemu svétu. Prošnji nekakega učitelja za nagrado in pa za zvišanje dotacije za vrejevanje šolskega vrta se odstopita priporočilno mestnemu magistratu. — Pomožnim učiteljem na prvi mestni deški 5razrednici se imenuje bivši odtonni pomožni učitelj Henrik Petras, pomožnimi učiteljicami na mestni dekliski 8razrednici bivši odtonni pomožni učiteljci Jakobina Tomčeva in Marijana Prosenčeva, dalje bivša volonterka na mestni nemški dekliski 6razrednici Božena Srnčeva in izprašana učiteljska kandidatinja Ana Pfeiferjeva; pomožnima učiteljicami na mestni nemški dekliski 6razrednici pa bivša odtonna pomožna učiteljca Gabrijela Čidrichova in bivša odtonna volonterka Ema Wurnerjeva. Kot volonterke s pravico do dveletne prakse se na lastno prošnjo sprejmó: na mestni dekliski 8razrednici izprašane učiteljske kandidatinj: Ivana Kušarjeva, Leopoldina Kališeva, Emilija Rojčeva in Marija Devova; na mestni nemški dekliski 6razrednici pa izprašane učiteljske kandidatinj: Adela Rizzijeva,

Helena Junowiczewa in Helena Lanzingerjeva. Reši se več prošenj zunaj Ljubljane stanujočih učencev in učenk za vsprejem v tukajšnje šole. Končno da predsednik pojasnilo na vprašanje v neki notranji zadevi.

Odhodnica voditeljice mestne Srazredne slovenske dekliske šole, gospe Julije Moosove, katero ji je priredil v soboto dne 2. vinotoka t. l. na novem strelišču pod Rožnikom učiteljski zbor, je bila znak odkritih simpatij, ki jih ima dolgoletna gospa voditeljica med svojim učiteljskim zborom. Razen gospic učiteljic se se udeležili večera nadzorovalna dama višje slov. dekliske šole, gospodična M. Wessnerjeva, gospod župan Iv. Hribar, gosp. nadzornik Fr. Levec, gosp. tajnik E. Lah, gosp. katehet Smrekar. V vznosenih besedah je nazdravila prva gđc. E. Gusl, sedanja zač. voditeljica, gospe Moosovi, ki si je pridobila za svojega službovanja na mestni dekliski Srazrednici veliko zaslug za ljubljansko ljudsko šolstvo. Gospod župan Hribar je naglašal v svojem nagovoru, da se je učil spoznavati gospo Moosovo kot skrbno mater, večšo učiteljico, skrbno voditeljico in vrlo rodoljubkinjo. Za obe napitnici se je zahvalila s toplimi besedami gospa Moosova. Gospod katehet Smrekar je nazdravil gosp. županu Hribarju in gosp. nadzorniku Levcu kot vrlima pospeševalcema ljubljanskega ljudskega šolstva. Gospod nadzornik Levec je povdarjal v svoji napitnici prijateljstvo, ki je vladalo med učiteljskim zborom in odslavlajočo se voditeljico ter je napil temu prijateljstvu. Učiteljskemu zboru je nazdravil predsedstveni tajnik gosp. E. Lah, a v končnem govoru je povdarjal gosp. nadzornik Levec vrline, odločnost in zgledno delavnost učiteljic mestne Srazrednice ter jim napil presrečno zdravico. — Gospa Moosova, ki se je poslovila s tem večerom od ljubljanskega učiteljstva ter od ljudskega šolstva sploh, je bila ves čas svojega službovanja (na tej šoli je služila 22 let) vrlo delavna, kolegijalna učiteljica. S svojim spretnim vodstvom je dvignila ob podpori vrlih učiteljic mestno Srazrednico tako, da je ponosna na to šolo danes bela Ljubljana. Ko se odslavlja od nas in stopa v za-sluzeni pokoj, ji želimo od srca, da bi uživala mir še dolgo vrsto let v najboljšem zdravju in veselju!

Prošnja. Okrajna učiteljska knjižnica za mesto Ljubljana ima „Učit. Tovariša“ za l. 1870., 1879. in 1880. nepopolnega, ker jim manjkajo nekatere številke. Knjižnični odbor bi rad te letnike popolnil in se v to svrhu obrača do gospodov tovarišev in gospodičin tovarišic z uljudno prošnjo, naj bi mu te letnike — kdor jih ima — prepustiti blagovolil ali proti plačilu ali pa v zameno za Popotnika letnik 1885, 1886 in 1887 in Učit. Tovariša letnik 1884 in 1886, katerih ima pa knjižnica po dvoje. Prav hvaležni bomo na tej priznani uslugi! Naslov: Vodstvo I. mesne deške petrazrednice, Komenskega ulice, Ljubljana.

Zahvala. Vsem onim, ki so se toliko žrtvovali, da se je nagrobni spominek mojega pokojnega soproga g. Antona Levsteke, c. kr. učitelja, tako slovesno odkril dne 7. vinotoka t. l. se iskreno zahvaljujem. Bog jim povrni.

V Idriji, dne 8. kimovca 1897.

Marija Levstek,
c. kr. učitelja vdova.

Poziv

gospodom tovarišem kranjskega, kamniškega, radovljiskega okraja in ljubljanske okolice:

Ker nameravam priobčiti obširne popis Kranjske dežele in pred vsem nje mile Gorenjske strani, prosim uljudno cenjene tovariše imenovanih okrajev, da mi odgovoré na nastopna vprašanja:

1. Priobčijo naj mi imena krajev, ki spadajo v njih šolsko občino, ter — ako mo-goče — tudi razlago imen teh krajev. Dalje: na kateri vodi leži ta ali oni kraj? Kje izvira ta voda in kam se steka?

2. Nariše naj se v kratkem zgodovina župne cerkve in njenih podružnic. a) Od kedaj je sploh cerkev v onih krajih? b) Kedaj je bila zidana sedanja? c) V katerem slogu? d) Od kedaj je župnija? e) Kateremu svetniku je posvečena? f) Ali ima cerkev kake ime-nitne slike? g) Katere, in kdo jih je slikal?

3. O šoli naj se mi poroča: a) Kedaj se je sploh začelo poučevati v tem ali onem kraju? b) Kedaj se je sezidalo sedanje šolsko poslopje? c) Kedaj je postala šola več-razredna?

4. Ako je v bližini kakov grad, naj se mi piše: a) Kedaj je bil zidan? b) Kdo so bili in kdo so njegovi posestniki?

5. Kake posebnosti so še v kraju ali njegovi okolici?

6. S čim se bavijo prebivalci?

7. Ako je morda kak rudnik v bližini, naj se mi pove: a) Kaj se koplje v njem? b) Koliko rude na leto? c) Ali je kak plavž? d) Ali je sploh kaka obrt?

8. Ali se nahaja čitalnica ali bralno društvo? Kdaj se je ustanovilo?

9. Koliko udov ima družba sv. Mohorja in Matica Slovenska? Ti udje naj se naštejejo po raznih krajih, tako da bo število vsakega kraja župnije zase. Koliko časopisov prihaja za ta ali oni kraj?

10. Kaj je še drugega važnega v tem ali onem kraju? Omenijo naj se tudi jezikovne posebnosti.

Prosim, da se mi odgovori na ta vprašanja določeno vsaj do konca grudna letošnjega leta.

Presrčna hvala vsem gospodom tovarišem že danes!

Pripomnim še, da imam že mnogo zbranega gradiva o tem predmetu, vendar mi pa manjka še mnogo stvari, da postane moje delo obširno in temeljito. In v to prosim, da mi pomorejo gospodje tovariši s temeljitimi odgovori na dana vprašanja.

O mestih: Škofja Loka, Kranj, Kamnik in Radovljica imam že tvarino zbrano.

S kolegialnim pozdravom

Jos. Ciperle,

Dunaj, 4. vinotoka 1897.

XII. Schönbrunnerstrasse Nro. 42 in Wien.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Zahl 1030

B. Sch. R. An der dreiclassigen Volksschule in Nesselthal wird die dritte Lehrstelle mit dem Jahresgehalte der IV. Gehaltsclasse und freier Wohnung zur definitiven, eventuell provisorischen Besetzung mit einer weiblichen oder männlichen Lehrkraft ausgeschrieben.

Gehörig instruirte Gesuche sind bis zum 30. Oktober 1897 im vorgeschriebenen Wege hieramts einzubringen.

K. k. Bezirksschulrath Gottschee, am 9. Oktober 1897.

Listnica uredništva: v celjsko okolico: Če bi odgovarjali, bi morali biti tudi osebni in žaljivi, kakor naš kolega, tega pa ne maramo. Članek smo pisali z najboljšim namenom, ker predobro vemo, da je iskrena želja slovenskega učiteljstva, da bi se naša lista v tem smislu reorganizovala. To se je povdarjalo jako glasno tudi v Celji pri naši „Zavezi“. Prepričani smo, da pride do tega prej ali slej, zato ne bomo trčili časa s praznim besedičenjem, ampak vstrajno delovali po želji slovenskega učiteljstva. Čujte, kaj nam piše tovariš z Goriškega: „Srčno obžalujem napad v „Popotniku“ radi dobrohotnega Vašega nasveta, da bi se oba naša lista preuredila. Misel Vaša je zdrava in uvaževanja vredna; žal tedaj, da se hočejo tako važna vprašanja rešiti — s cepcem! Strinjam se z Vašimi predlogi povsem. Dnevnik nam je potreben, ki bi obravnaval vse naše in javne zahteve glede nas in šolstva. Naprej tedaj!“ — **Slovenskemu učiteljstvu:** Odbor „Slovenskega učiteljskega društva“ je dne 7. t. m. po tehtnem predudarku sklenil, da bo izhajal po novem letu naš list trikrat na mesec in sicer v 1., 10. in 20. dan ter bo veljal za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in na četrt leta pa 1 gld. Odbor je torej storil svojo dolžnost, stori jo tudi ti, slovensko učiteljstvo! Torej, le naprej! — **G. J. C. na D.:** Zaradi pretesnega prostora moramo Vaše zanimive „Kulturne slike“ ustaviti za toliko časa, da bo končano „Ustavoznanstvo“. Prosimo oproščenja! Prijateljski pozdrav! — **Tovariše,** ki so nam poslali konferenčna in druga poročila, prosimo potrpljenja; s prostorom smo v taki zadregi, da se ne moremo ganiti; upajmo, da bo po novem letu boljše, tembolj, ker bo tudi oblika listu večja. — P. i. gg. c. kr. **okrajne šolske nadzornike** prosimo prav lepo, da nam blagovolijo poročati učiteljske premembe — posebno začasne — iz svojih okrajev. — **Na Notranjsko:** Poročil o sejah vis. c. kr. dež. šol. sveta ne dobivamo naravnost, ampak jih posnamemo šele iz časopisov; na naši strani torej ni krivde, če berete te sklepe poprej v uradnem listu, ali pa v naših dnevnikih, kakor pa v strokovnem listu. — **Na Goriško:** Prihodnjič; danes ni bilo mogoče. Pozdrav!

Listek blagajnikov. Velecenjena gospica tovarišica! Jezite se, gospica, ker ste prejeli račun ter rahel opomin, da se spomnite v kratkem „Tovariša“? — Pravite, da že sami veste, koliko dolgujete in da hočete poravnati račun, kakor hitro Vam bode to mogoče? — In da je prejemanje neporavnanih računov vsakemu človeku najpristudnejše? — — —

Vse, vse to Vam iz srea rad verjamem, osobito še to poslednje! Glejte, gospica, Vi ste dali duška Sebi, dovolite, da si izprazni dušo svojo tudi blagajnik in upravnik — v jedni osebi! Evo:

Tudi meni so neplačani računi najneljubša stvar na svetu, in ko bi se strinjalo s poštenostjo in bi bil upnik zadovoljen, raztrgati bi hotel vsak enak papir, predno bi bilo treba le vinar odšteti. Glejte, računov pa imam že svojih dovolj, sedaj se mi pošiljajo pa še „Tovariševi“. — Za svoje mnogokrat ne vem iskati zneska nikjer, za „Tovariševe“ pa mi kaže knjiga jasno, kje naj potrkam!

Gospica, veste tudi, koliko ima Tovariš pri svojih naročnikih zastanka le za tekoče leto? Čujte: 1047 gld.! In prejšnjega pa 848 gld., vkup 1895 gld.! Ravno — — potres!! In to mora biti za Tovariša res potres, ako gre tako nadalje!!

Umete li, gospica, da moram opominjati?! — Opomin moj pa niti prav opomin ni, to je le uljudna prošnja „Tovariša“, o kateri nihče ne ve, kot jaz in moj zapisnik!

Opomine pa pošiljam, razen ljubljanskim naročnikom, le takim, ki so za dve ali več let naročnino dolžni. To menda je prav, da smo vsaj prej na čistem. Nekateri naročniki, osobito neučitelji, to tudi naravnost zahtevajo, ker v obilici svojih poslov lahko pozabijo na take malenkostne račune, ki pa so jim vendar neljubi, ako narasejo za več let vkup!

Oj — gospica, saj Vas zatrjujem rad, da največ Vaših sovrstnic so najrednejše plačnice, kakor tudi gospodov velika množina ne zabi pošiljati naročnine redno vsako leto — naknadno! Bi pa li ne bil lepši red, da mislimo vsi na svoj ugled — — na svojega „Tovariša“ — — ob pričetku leta?

Občutljivi ste, gospica, toda ne krivični! Čudim se ne, da je ljubi nežni spol občutljiv, saj mu je Stvarnik ustvaril nežnejše srce kot nam. Čudom pa se čudim, da se nahajajo celo v vrsti moških rahle duše, kateri pa združujejo v sebi v svojem samoljubji celo — — krivico!

Sodite gospica ta-le slučaj: Jeden izmed gg. tovarišev — oprostite drugi sodrugi! — bil je, kakor sam trdi, dvajset let naročnik „Tovariša“. Odpovedal naročbe ni, niti ni vrnil lista, temveč prejemal ga je vedno tudi v l. 96. in 97. do sedaj. Minulega tedna pa sem poslal račun mnogim naročnikom, ne izvze mi niti najvišjih glav — neučiteljev — v svesti si, da imajo toliko razuma, da spoznajo to za prepotreben red! — Može so tudi storili tako, in jaz upam, da me radi tega ne bode mrzel nihče! Nihče? — Malo preveč sem rekel! Le nekdo! In kaj stori ta nekdo? — —

Ta nekdo — mesto da mi pošlje 6 gld. — pa poveže vse številke l. 1896. in do sedaj izišle številke tekočega leta, zraven pa mi priloži pisemce — drobno pisemce! — v katerem pravi, da pošilja list nazaj, da ne bode imelo društvo škode!! — —

In celo: poslal je liste mojemu predniku, ne meni! — In tedaj, ko sem mu jaz račun izročil oseбно, ni me zavrnil, češ da ni naročnik, temveč rekel je le, da nima denarja pri sebi!

Gospica, sodite, je li to možato? Je to pošteno? — — — —

Glejte, draga sotrudkinja, take izkušnje doživljam! — Morda si domisli kdo celo, da mi vrne 10—15 letnikov, zahtevajoč denar nazaj? —

Kaj naj storim? Naj ne opominjam, ko mi je tiskarniški strah za hrbtom, med tem ko vem, da bi bili lahko stotaki v hranilnici? —

Gospica cenjena! Mi hočemo veljati za ugleden stan? Ponosno trkamo na svojo zavest?! — — — Ko nam zavesti tolikrat manjka?! — Žalostno! —

Trpke besede so to, gospica, vendar prosim Vas, sodite, ali so upravičene! — — Torej 1. listopada izkazal bodem vsem javno, do kdaj je naročnina plačana, dalje se bode pa vsakemu vsak poslani znesek takoj potrjeval na ovitku, da ne bode reklamacij še le čez leta. Trdovratnim dolžnikom pa se bode moral list ustaviti. Med temi pa nikakor niste Vi, gospica.

Gospod urednik bode hud, da sem z Vami tako zgovoren, pa pustiva ga godrnjati, pišite mu le pisemce, da ostanete naročnica, če „Tovariš“ poskoči tudi na 4 gld., pa se poleže njegova jezica!

S toplim pozdravom vsem sotrudnicam, osobito Vam gospica, klanja se Vam udano Vaš sluga

Črnagoj.

Ljubljana-Barje, 11. vinotoka 1897.

Zahtevajte zvinčnik in užigalice „Družbe sv. Cirila in Metoda!“

Ivan E. Weixl

v Kamnici pri Mariboru

priporoča svoje higij., c. in kr. priv. šolske klopi in dovoljenje za njih ponarejanje po nizki ceni. — Ta sestav pridobil si je strokovnjaško in zdravniško simpatijo povsem, in je vpeljan že v mnogih šolah avstrij.-ogers. dežel in tudi Nemške države. (5—14)

Razgled gratis in franko.

Brata Eberl,

tovarna oljnatih barv, firneža in lakov; pleskarja
c. kr. drž. in c. kr. priv. južne železnice

v Ljubljani, v Frančiškanskih ulicah št. 4.

prevzameta vsa v pleskarstvo spadajoča dekorativna, stavbinska in pohištvena dela. Slavnim krajnim šolskim svetom in šolskim vodstvom priporočata nebliščeči lak za šolske table.

Delo reelno in fino, izvršitev točna in po najnižjih cenah. (2—15)

Gričar & Mejač

Ljubljana, Prešernove ulice št. 9

priporočata svojo bogato zalogo izgotovljene moške in ženske obleke v vsaki velikosti ter najboljšere perilo in zavratnice po najnižji ceni.

Kdor si kupuje obleko, ogleda naj si najprvo najino zalogo.

Naročila po meri se izvršujejo točno in ceno na Dunaju.

Ilustrovani ceniki se razpošiljajo franko in zastoj. (3—15)

P. i. učiteljstvu znižane cene.

Franc Čuden

urar v Ljubljani, Mestni trg št. 25.

priporoča svojo bogato zalogo vsakovrstnih žepnih in stenskih ur, budilnikov, prstanov, uhanov, šivalnih strojev od 25 gld. naprej, biciklov od 125 gld. naprej.

Popravila se izvršujejo natančno in točno.

Novi cenovniki na zahtevanje franko in zastoj. (4—15)

Spominjajte se „Učiteljskega konvikta“ pri raznih prilikah in zborovanjih!

 Naročnike prosimo, da se ozirajo pri naročilih in nakupovanju na oznanila našega lista.

 Šolski zvezki v prid „Učiteljskemu konviktu“.

Josip Petrič,

trgovec s papirjem in izdelovatelj šolskih zvezkov

v prid „Učiteljskemu konviktu“

v Ljubljani na sv. Petra cesti

(blizu Frančiškanske cerkve)

priporoča svojo dobro urejeno trgovino s papirjem, pisalnimi in risalnimi orodjem, ter nadalje svinčnike „družbe sv. Cirila in Metoda“.

V zalogi ima vedno najboljši pisarniški, pisemski, ovojni in raznovrstni drugi papir, kakor tudi „narodni papir“.

Velika izbor držal, peres, gumic, šolskih ploščic, črtalnikov, čopičev, ravnil, risalnih desk, barvic, raznovrstnega črnila, bilježnikov, poslovnih in spominskih knjig, uradnih in družih zavitkov ter sploh vse v to stroko spadajočih predmetov po najnižjih cenah.

 Častitim gospodom šolskim voditeljem, učiteljem in gospodičnam učiteljicam znižane cene!

(6—11)

 Zahtevajte jih odločno v vseh trgovinah!

«Učiteljski Tovariš» izhaja na 1 poli male osmerke 1. in 16. dan vsakega meseca; ako je pa na ta dan nedelja ali praznik, izide dan poprej ali pa dan pozneje. — List stoji za vse leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 50 kr. Udje «Slovenskega učiteljskega društva» plačajo na leto 2 gld. naročnine in 1 gld. udnine.

Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati uredništvu v Ljubljani, Šubičeve ulice št. 3; naročnino pa prejema gospod Fran Črnagoj v Ljubljani (na Barju).

Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. Oznanila in poslanice se računijo za celo stran 10 gld., pol strani 6 gld., $\frac{1}{3}$ strani 4 gld., $\frac{1}{4}$ strani 3 gld., $\frac{1}{8}$ strani 2 gld. manjši inserati po 15 kr. petit-vrsta. Večkratno objavlanje po dogovoru.

Lastnik in založnik: Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani.

Tisek R. Miličeve tiskarne v Ljubljani.

Zvezki v prid „Učiteljskemu konviktu“ po načrtu g. mestnega učitelja A. Razingerja.

Zvezki v prid „Učiteljskemu konviktu“ so iz najboljšega papirja in okusno opravljeni.